



هۆرامان

گوشاریوه گرد لایهنه‌ی مانگانه‌ن دهسته و نویسه‌را هۆرامانی به‌رشکهر و ژماره‌ 17 و مانگو 1 و سانه‌و 2009

مالپه‌رو په‌لیانه‌و ده‌گاو به‌ئخه‌ی کریاوه



www.hawramannet.tk

ناوه خن

- ❖ ھه والی ھه مه رهنگی
- ❖ به لڤه.. ده گنوه فه رامۆشکریی
- ❖ تونتوتیزی راسره وه کا جه ولاتو
نالمانی..
- ❖ فریشتی.. هونیاهه
- ❖ بوهمانه.. هونیاهه.. شارو پاوهی
- ❖ زانستی.. بنه ماکا مافو مروقی
- ❖ هیما پیروزه کی شارو پاوهی
- ❖ په لیانه و به لڤه ی

دهسته و نوپسه را

• ئاسو بیاریمی

asso.byari@telia.com

• هه ورامان عبدالرحمان

hawramanabdulrahman@hotmail.com

• ئمردم لآن عهبدلا

ardellen4@yahoo.de

• هه ورامان عمالی توفیق

Berzi-san@web.de

جه كهركوك 40 كهسى كوشياو 160 بريندارى بانى



بىنى ناميش به سمه حسين محمهد ئهممه،
تهمهنش 25 ساله بىنه خهلكو دهگاو غهمارى
سه ره به ناحيو سليمان بهگى بيهنى . تاتهش
ئهمدمو ريكخراو قاعیده تيرورسیتی بيهن .

پسه گوڤارو هورامانى دژو ئهى كاره
نائىنسانه يه نى ، سه ره وهشى جه خانه وادو
شه هيدا كه رمينه هياو و ساخى وسلامه تى په
زامداره كاخوازمينه .

رو 11.12.2008 جه را هۆلير و كهركوكى
كه سيوى تيروريسست ووش تهقناوئ. ووش كه رد به
بومب پهى گيانوو خهلكو داماو كوردى . به پا
دماهه مين ئامارى 40 كهسى شه هيدى بيو،
زياترجه 160 كه سيش زامدارى بىنى. ياگو
ئامازه به جا رووهنى وه فديو كوردى و عه ره بى
جه ريستورانتيوهنى كو بى بى نيوه ، پهى ئانه يئ
سه رو كيشه كا شاره كهى گفتوگو كه رانئ. به پا
هه واليوى سايتو سبهى ، تيروريسسته كئ كناچيوه

به هۆ بومبارانى تووركيا و ئيرانيو 27 لادهگى ويرانى بانه و 300 خانه وادى ناوارى بانه



ئاوارى بىنى. ياگو ئامازه يا ، پارتو كريكارا
كوردستانى (په كه كئ) ، به بو نو جه ژنو قووربانىو
، جه نگر پهى ماو 9 روى مدرار. وه لئ حكومه توو
توركيا و ئيرانى به جه نگر وه لاموو په يامو ئاشتى
كورديشا داوه

بيو جه دياريه كا هه ردوو رژيمو داگيركه رى ئيران
و تووركيا ، پسه جه ژنانهى پهى خهلكو كوردى
جه روو يه كه مو جه ژنيوه ، ده ستشاكه رد به
بومبارانكه ردو كوردستانى . به پا هه والو سايتو
پوك ميدياى ، زياتر جه 27 لادهگى
چولشاكه ردهن و ، زياتر جه 300 خانه وادئ

نامە و پىرۆزىيە دەسە و نويسەرا ھۆرامانى پەي

پەليانە و بەئخەي

بەنامى دەسە و نويسەرا و گۆشارۇ ھۆرامانىۇ گەرمترين پىرۆزىيە وئما ناراستەھو پەليانە و دەگا و بەئخەي جە ھۆرامانىۇ باشور و كوردستانينە كەرمى ئومىدەوارينمى كە بەردەوام بوۇ جە خزمەت كەردەي فەرھەنگ و ھۆرامانى و بۇ بە چراويۇ ھۆرامانى رۇشن كەرۇوھ .

دەسە و نويسەرا ھۆرامانى

<http://belxe.com/afswnawi.htm>



داوا و زياتەر دژايەتى كەردەي لايەنى توند پەو پەست پەوھكا جە ئالمانيانە دما و ھول و كوشتەي بەرپرسىو پۇلىسى

ھەورامان عەلى تۇفيق

سەرو ئانەي كە تاوان باركريبىنى چى تاوانەنە ، رۇو دوو شەممەي جە 15 ديسەمبەرو سال و 2008 وەردىي چۈنكە ھىچشا سەر ئىسپات نەبى ..

نازىيەكى و پارتە توند پەو پەست پەوھكا بەردەوام چالاكى و جموجولشا دژ بەدەسەلاتى و خەلكانى بيانى جى ولاتەنە بەردەواما و ئى تاوونەج دەرەنجام ئانەيە بى كە بەرپرسو پۇلىسو شارو پاساوى ماويۇن دژ بە توند پەوھكا ھەرمانە كەرو .

حكومەتى ئەلمانى بىرواش جانەنە كە رپىروو توندپەوى جە ولاتەنە لايەنىو تازەش گرتەن وەر و داوا كەرو كە بەرەنگار بوونەو پىويستا چەنى دەسەلاتى كۆمەلگاش ھامكاربوو بەشىويو تاوا دژ پى شيو تاوان مرداوه تا كاريگەرى خراپش سەرو ئايندەو ولاتيش نەبوو .



دما و ئانەي كە پۇلىسى ئەلمانى شونەو تاوانبارارە گىلو كە ھول و كوشتەي بەرپرسو پۇلىسو شارو پاساوى دريا و بەسەختى بربىندار كريا كە تاوانبارەكى سەر بەگروپى توند پەو نازىيەكانى ولايانگرا پارتو راستپەو نەتەوييەكان جەلايەن چن بەرپرسىو داواكريا كە بەتوندى سزادريا .

دما و ئانەي كە پۇلىسو ئەلمانىيەي بلاوشكەردۇ كە ھىچ زانىياريو تەمامش نيادەستو پەي ديارى كەردەي تاوانبارەكا و ئادو كەسەي كەگىرپىنى

بهههمان شیوه دهسهلات فکر چانهیه کهرۆوه که چالاکیهکا پارتو راست رهوه نهتهوهیهکه قهدهغه کریوو چونکه پرواشا چانهنه که ئی پارتو بهشیوه گرنگا جه دروست بیهی توند رهوی گرنگا راشاوهنهگیریوو ..

بهرپرسه سیاسیهکا ئهلمانیای داوا کهرا که شیوهو مامهلهکهردهو سزاکا فارپیا و بهشیویوه توند تهر مامهلهشاچهنی کریوو چونکه ئاگروپه توند رهوا هیچ زمانیهو تهر مازانا و مشیو پیسه رهفتارهکا ویشا مامهلهشا جهنی کریوو.

به‌لخه

گوندیکی گرنگ و پهراویزخراو

سه‌میر حسین

بنه‌مایه‌کی گرنگی ئابوری بو حکومت سهره‌پای ئه‌وه‌ی جوانی سروشتی ناوچه‌که‌ی و گه‌شه‌کردنی له‌بواره‌ جو‌ربه‌جو‌ره‌کانی دیکه‌دا، ئه‌ویش گوندی (به‌لخه)یه.

به‌لخه: یه‌کیکه له‌ گونده‌کانی هه‌ورامانی کوردستانی عیراق، که ده‌که‌ویته به‌شی پوژئاوایی هه‌ورامانه‌وه و هاوسنوره له‌گه‌ل گونده‌کانی (سو‌سه‌کان، ده‌رگاشیخان، هاوار، خه‌رپانی، پالانیا، تاویره، بیاره و ته‌ویله) گه‌وره‌ترین گونده له‌هه‌موو هه‌وراماندا و له‌گه‌ل ئه‌وه‌دا سنوری له‌گه‌ل زۆربه‌ی گونده‌کانی هه‌وراماندا هه‌یه.

به‌لخه یه‌کیکه له‌ گه‌وره‌ترین ئه‌و گوندانه‌ی له‌ کوردستاندا که زۆرتین سه‌رچاوه‌ی ئاوی هه‌یه، جگه له‌ باخدا‌ری بو کشتوکال و ئازهلداریش. ئه‌و گونده نزیکه‌ی (56) سه‌رچاوه‌ی کانی و کاریزی سه‌ره‌کی تی‌دایه که ئه‌مه‌ش گرنگیکی گه‌وره‌ی به‌خشیوه به‌و گونده و کردویه‌تیه ناوچه‌یه‌کی گرنگ بو بزئیوی، هه‌ربویه له‌پریگه‌ی ئه‌و سه‌رچاوه ئاویانه‌وه چه‌ندین باخ و ره‌زه تری تی‌دایه، که نزیکه‌ی (444) دۆنم باخی به‌راو، 432 دۆنم باخی ره‌زه میو، 200 دۆنم گو‌یز، 20 دۆنم توو، 40 دۆنم چناری تی‌دایه) هه‌روه‌ها جگه له‌سه‌رچاوه دیمیه

یه‌کیکه له‌ سه‌رچاوه گرنگه‌کانی ئابوری و گه‌شه‌سهندنی ولات گرنگیدان و به‌هیزکردنی که‌رتی کشتوکال و ئازهلداری و بواری گوندنیشینی، هه‌ربویه هه‌موو ولاتانی جیهان به‌به‌نامه‌یه‌کی زۆر پیشکه‌وتوو و به‌سود وه‌رگرتن له‌ ته‌کنه‌لوژیای سه‌رده‌م هه‌ولده‌ده‌ن به‌هه‌موو شیویه‌یه‌ک سود له‌و بواران هه‌ربگریت بو به‌هیزکردنی بنه‌ماکانی ئابوری و وه‌گه‌پرخستنی تواناکانی تاک و هه‌روه‌ها ئاوه‌دانکردنه‌وه‌ی گونده‌کان و جوانکردنی بواری ژینگه‌ی، هه‌ربویه کوردستان یه‌کیکه له‌و ولاتانه‌ی که زۆرتین رووبه‌ری کشتوکال و گوندنیشنی هه‌یه بو وه‌گه‌رخستنی ئه‌و بواران و چالاککردنیان، به‌لام له‌گه‌ل ئه‌وه‌دا تاوکو ئیستا بچوکتین هه‌ول و کار نیه بو به‌ره‌وپیشبردنی ئه‌و بواران و تاوه‌کو ئیستاش گه‌وره‌ترین به‌ره‌می کشتوکالی و بابه‌ته‌کانی هه‌موو له‌ ولاتانی ده‌روه ده‌هینریت، ئه‌مه‌ش له‌ئه‌نجامی پشتگو‌یخستنی ئه‌و هه‌موو بواره گرنگانه‌یه، بو‌یه یه‌کیکه له‌ ده‌رئه‌نجامه‌کانی ئه‌و مه‌سه‌له‌یه بوته‌هوی چۆلبوونی به‌ لیشاوی گونده‌کان. ده‌کریت لی‌ره‌دا به‌کورتی وه‌کو نمونه‌یه‌ک باس له‌یه‌کیکه له‌ گونده‌کانی کوردستان بکه‌ین که ئه‌ویش گوندیکی هه‌ورامانه که به‌ره‌و چۆلبوونیکی ترسناک ده‌روات، له‌کاتی‌کدا ئه‌و گونده ده‌کریت بکریته

ههروهه ها ئه و كه سانه شى كه ئه مپو له و گونده دا ده ژين ته نيا 5% يان خه ريكى كارى باخدارى و كشتوكالين و 1% يان خه ريكى كارى ئازهلدارى، ئه مه ش به ته واوه تى خه لكه كه ي دابرا ندوه له و كاره بنه رته يه ي كه هه يانه و هه يچ سه رچاوه يه كى بزئويان نيه .

له گهل ئه وه دا كو مه لئيك هه ولئى باش دراوه بو هيشتنه وه ي ئه و گونده و كاركاروه بو ئه وه ي ئه و گونده به ره و چولبوون نه روات، هه ربويه ئه مپو له به لخددا گروپيكي گرنگى خو به خش دروست بووه بو گه شه كردن و به ره و پيشبردنى ئه و گونده له پرووى كشتوكالين و روشنبيري و ئابورى يه وه كه ده كرئت حكومه ت گرنگى ته واو بدات به و پرژه يه بو ئه وه ي به هاوكارى ئه و كار و پيشنيارانى كه ئاماده كراوه بتوانئت گرنگى بدات به و گونده بو به ره و پيشبردنى گونده كه و ئاوه دان كردنه وه ي، له گهل ئه وه دا ده كرئت ئه مپو حكومه ت به رنامه ي وه كو پيشكه شكردنى خزمه تگوزارى و دابه شكردنى ئازهل و هاوكارى كردنى ئه و گونده له پرووى ئابورى وه، په ره به گونده كه بدات و ببئته كايه يه كى باش بو ريگه گرتن له چولبوونى و به گه پخستنى ئه و توانايانه ي هيزى كار و ههروهه ها ريگه گرتن له بلاوو بونه وه ي نه خو شيه كو مه لايه تيه كان به هوى بيكارى و بئ پرژه يه وه، هه ربويه ئه مه ده كرئت بلين سه ره تايه كى گرنگ و باشه بو ئه وه ي ههنگاو بنرئت بو به ره و پيشبردنى ئاوه دان كردنه وه ي ئه و گونده و گونده كانى ديكه، نهك هه ر له پرووى ئابورى و بزئويى يه وه به لكو له روى روشنبيري و كه لتوريه وه كه ئه و گوندا نه بنه مايه كى گرنگى كه لتورى و فه ره هنگى ئه م ولاته ن..

فراوانه كانى به لئه، له گهل ئه وه دا كو مه لئيك شوئنى گرنگى گشتياري و سه يرانگاي تئديا به كه ئه گه ر حكومه ت گرنگى پييدات ده ببته جيگه يه كى گرنگى ئابورى گرنگ.

به لئه گونديكي گرنگى پرووه كى خو پسكه كه زورترين پرووبه رى فراوانى هه يه كه ده كرئت سالانه زياتر له ده هه زار ئازلى گه وه و بچوكى تئدا به خيو بكرئت، ئه مه ش له پرووى ئابورى يه وه گرنگيكي زور گه وه رى هه يه. سه ره رايي كو مه لئيك سه رچاوه ي دارى خو رسكى گرنگى وه كو (به پروو، قه زوان، گويز و چواله و هتد).

به لئه له پرووى روبه ره وه گونديكي زور فراوانه كه ئه مه ش بوته تايبه تمه نديكي گه وه ر و گرنگ بو ئه و گونده، روبه ره كه ي نزيكه ي (7421) دوئمه كه ده كاته (18.55) كيلومتر دوو جا، هه رئه مه ش واى كردوه كه گرنگيكي ئابورى گرنگى هه بيئ .

له پرووى دانيشتوانه وه ئه م گونده پيش سالى 1978 واته پيش راگوازتنى زوره ملئ نزيكه ي سئ سه د مال بووه، به لام ئيستا ژماره ي ئه و گونده گه يشتوه ته نزيكه ي هه زار مال به لام له هه موو ناوچه كانى كوردستان و ده ره وه ي كوردستان په رش و بلاوو بونه ته وه، له دوايى راپه رين ئه م گونده نزيكه ي 200 مال گه رانه وه بو ئه و گونده، به لام به هوى بئ به رنامه ي حكومه تى هه ريم و نه بوونى خزمه تگوزارى و پشتگوئخستنى گونده كانه وه ئه م گونده ش وه كو ناوچه كانى ديكه ي كوردستان سال به سال به ره و چولبوون ده روات، به راده يه ك ئه مپو ژماره ي ئه م گونده كه م بووه ته وه بو نزيكه ي په نجا مال، له گهل ئه وه دا چاوه رپوان ده كرئت كه به ره و چولبوونى يه كجاره كى بروات، ئه گه ر به و چه شنه بروات،

دیمو ھۆنیاوا

فریشتی



ھۆلہ ند . 2003-9-21

عہ لی نہ شرہ فی

نہ وینام بہ چہ م نہ چین و ماجین
 کامین مغناتیس وینہ و چہ مانت
 دئش پرفانان دہ سم دامانت
 جہ کامین سورمہ ت کیشان ئہ و چہ مان
 کام سوخمہ ت کہ رده ن بہ رچینو مہ مان
 کام دہ مو کام ئج کام گۆنای گۆنار
 کام سورہ ولی کام سورہ مہ نار
 جہ کامین باخو کامین باخہ وان
 بہ روہ رده ش کہ ردی گولہ ئہ رخہ وان
 کام عہ تر و کام بۆ کامین وہ رکہ مہ ر
 چون عہ تری لہ شت بۆنوه ش پۆچبہ روہ ر
 تۆ فریشتہ نی یا ئادہ میزاد
 دلّ بیہ ن شہ یدای غہ مزہ ی نیم ن

شیخت کہ رده ن شیّت شیّت بیہ ن دہ یری
 مہ یلہ ی بنمانہ یا رہ حمہ ی خہ یری
 کام نہ قاش کیشاش وینہ ی بی وینہ ت
 کام نہ جار تاشاش بہ یکہ ر جہ سینہ ت
 جہ کامین گونبہ ز چون گونبہ زی تۆ
 نہ واف پیتم رہ وان بہ نہ سییم بۆ
 کامین منارہ بہ رزہ ن چون ملت
 کام خہ نہ ت ساوان ئہ و دہ س و پلت
 کامین کہ مانہ ن کہ مانی ئہ برۆت
 چون پہ لکی زپرین دانش کہ مارۆت
 کام بہ ننا کہ رده ن ئہ ندامت بہ نا
 سیاؤ و ویشہ ن خو جہ مد و سہ نا
 کامین قزی لول کام برچی چین چین

بو بمانه

عه‌دنانی مورادی

پاوه- پوژه‌لاتو کوردستانی



بو مەمره جه میریهو دلو ئەلماس و خەییالی

داخەینه چەنی کز نەوهو سەریاس و خەییالی

کاوتەتره لیانەش بەگرو سوتە تەپاره

بیه هەم دەموو ئی شاعیریه یاس و خەییالی

ئا بوولی منە جیا جەگروو داریه‌نه ئیسه

ئامیانەنه نا لی دلو وەسواس و خەییالی

نەختە تەری باخ سەوز مەنه پەیی داخوو زلانی

دوژمەن دلە چرکیشەنه پەیی باسو خەییالی

سەوزایی دەرەیی قامەتوو لا سوتەلوو داری

ئابلوپوونە کیشیان سەروو ئحساس و خەییالی

واران و ئیشی

چن سالی وەرته‌ر چی وه‌لی

من بینو تەنیایی و شەوی

باسەیی جە ئەومەو گیجەله‌و

ویشوومە پەیی باخی نەوی

داری شعور و ئالفی

واچیوه پەیی نەسلەیی تەری

توہرواچی رولە دارسان

پاکەن نەوا پیسشی کەری

ما فامی زخمو پەکەلی

گوارە هەتیمی وه‌ی کەری

حەتتا چەموو گورالەییو

هەلسی خەمی لادی و سەری

ئیسە بەلام توہر قاتلو

دارسان و بوخینوو وه‌شی

داری بینە ملوزموو

وہرلیبە رەو کەپروو کەشی

دامگە جە روح و ناوہشو

تقەنگی گلاراوہش مەنە

هەلسی کلورەیی جامەلی

واران و ئیشیش نا پەنە

جەلیلی عەباسی

بانگ

باشوورو کوردستانی



جەلیل عەباسی " قەقنەسی "

ژیار...

ھیلاک .

جە دەورانی پی‌جەخولی و

جە ناکەسییی

زیندە رۆحە دی‌وہزمەکا

ژیار، مانیا .

جه گهوره گهري گهردوونی و
 نهنگه ره. گاو سه رده می گرد
 ژیار، شه کت .
 زار و نزار
 - فره وه ره. و
 گرد نادیار
 - سپه تا. کی .

 هه ی دادی،
 بهرز
 بهرزه عه رش و
 قووله وهیل و
 بیخ و باریکه. چینوت - ی ش
 لهرز ناوه:
 نا... ی
 نا هوورا !
 ناره یمه نه
 بهی زامار گه رده ی چوار پهل و
 ویری ته نیایم
 دلی دره یه و خارستان و
 ئی تاریکه سه رده مینه و
 ئی تر ...
 هه ر...
 هیج !?
 نا... نا هوورا !
 ((چینه ی زیاتهر وه سه ن ده ردی سه ر
 یا نه جات یا مهرگ یا وه سلر دلبهر)) .
 ویرش:
 سر
 سر،
 په شی و و سه رسام نا هوورا و
 ... چلاکی وه:
 مانیایی ؟
 نا...
 با نه کلنوت
 وره...
 وهر مه ده فره وه ره،
 فریشتی وه...
 ها... وزوو را نه جات ده روت
 زه رده شت،
 هوری ست
 زیا...
 وه ری نا هوورایی و
 هه ر و چلپاو و زمسان و نهنگه ره مینوی
 وشک بیو .
 * * *

من...
 ھاوار و فرودهره و سرده مينا و
 دلي گرم و هوړ و، لاشعووري
 ئي تاريخه سرده مينه
 گم بيه نا.
 روحي مانيا و زيارينا و
 چي ر و چه کمه جناه کا و
 مهرکه ساتينه کوينا.
 بووه و
 سپهتا مينوينا و
 بهرامه ي گه نا و
 گواوکا و
 نهنگره مينوي چلکني
 خنيکنا نا.
 چي...؟
 ور مه ئي زو زرده شته و
 مه زيو
 وهري ناهوورايي؟
 من...
 زرده شت و زه مانينا و
 فرودهره م چه نه سنيان!
 کون...؟
 مه زدايي

چي نه مه نه ن
 په يم سانوو فرودهره و
 ده سم گي رو؟
 نا... ئي
 ناهوورا
 من...
 زرده شت و زه مانينا و
 چي ر و
 سمو نه سپه هار و مه زده کينه
 پاشي له نا!
 کون...؟
 مه زداييت
 چکو...؟
 گم بيه ن
 ناهووراييت *!؟



چہم وستیہ خیرا بہ میژوو و بنہ ماکاو مافوو مروڦیره

موختاری کهریمی.. بهشو دووهمی



کریاو ئی ولاتیہ یا به واته و ویشا، " ئه داو مافه سه ره تایه کان". په ی نمونه ی چاگه نه:

قؤلبه سه رکه رده ی و به ند که رده ی نایاسایی و زوره ملی قه ده خه کریؤ

زه وتکه رده ی مال و ملکوو خه لکی به کرده و بیه نایاسایی مژماریؤ

هیچ ده موو ده زگاییه مافوو ئانه یشه نیا کسی جه یاگی نیشته جئ ویش دوور وزووه

مافوو ملکدارییه تی و ئیرس په نه یاوایی به بئ باج (مالیات) به ره سمی مشناسیؤ

مافوو شووکه رده ی دووباره په ی بیوه ژه نئ ملکداری به ره سمی مشناسیؤ

به رتیل گئرته ی و که لکهؤرگئرته ی نایاسایی (سواستفاده) جه ده سه لاتی قه ده خه کریؤ

ده س نه وسته ی ده سه لاتی دلئ کاروبارو که لیسائ

و.....هتد

وه لآو کریاوه. 4 جی ده قا تا ئیسه مه نیئ و دویشا (2) ئینای جه مووزه خانه و به ریتانیائ پیسه و به لگئ میژووییه هوریشا گئرتیئ. یاگئ سه رنجینه که کوی بیؤ چی ریککه تناما ساله و 2007 ی جه شاروو New York ی به 21 ملیون دؤلاره وره شیا سه ره پاو گرنگی ئی به لگه یه، ره چاو که رده یش جه دنیاو واقعیینه گردوو هم ولاتییاو به رتانیبایش نه گئرتئ وئ و فره ته ر مافوو چینوو تویره کاو نزیک به ده سه

Libertatum جه ساله و 1215 زایینی، که به ناوبانگا به Great Charter of Freedoms

"گه وره ریککه وتنامه و نازادیه کا" جه ولاتوو ئینگلیسی به

ریتانیای.

دماو ئانه یه که

پادشاو وه

ختوو به

ریتانیای برییه

جه مافه باوه

کاو چینو ده سه

لآندارو ملکدارو ئا ولاتیسه پاشیل که ردئ، ده نگوو نارہ زاییه تی لایه نگرکاو ویش به رزه و بی و دما ته ری مه جبوورشا که رد که ده س چی سه ره پروویی و به شیپوه جه ده سه لاتوو ویش هورگئرو و به گردی ده سه لاتش مشو سنووردار کریؤ. ئی نارہ زایه تییه بی به هؤکاروو مورکه رده ی ئی ریککه وتنامه یه جه ره 1215.06.15 ی ما به ینو Johann

Ohneland و لایه نگره کاو ویش و چینی نزیک به ده سه لاتی. ئی به لگه میژووییه که 79 مادئ گئرو وئ، گرنگته رین سه رچه مه و یاساو بنه ره تی به حیساب مه ئ به ناوبانگ ته رین به لگه ن په ی ددان نیای به مافه سه ره تاییه کاو چینپوه دیاری

جه ئوروپانه ئینه یه که مین به لگه ی گه لآله کریا بئ که بریه مافئ دیاریکریائ، جه چوارچیوه و ده سه لاتی و سیسته موو ملکدارییه تینه ده سنیشانی کریاییئ و کریاییئ به یاسا. چانه یه زیاته ر ریکوزیایه چه مداریکه ریچش په ی مه رزیابیره تا ره چاوکه رده ی ئی یاسایه جه لآو پادشاو بنه مالہ که یشه و وزؤ چئرو چه مداری. ئی به لگه نامه جه چنھا نوسخینه به ئیمزاهه پیسه و ده قی ئه سلئ (original)



ونه و ئا جۆره که سا حه راله که را. نموونی ئی جۆره کرده وا وکوژسته و بپیه یه به به هانی جۆراوجۆریوه به پاساوی ئایینیوه یه کجار فرینئ. ژه نی و زاروئی به بی مافی مه ناوه به شیوه نی جه سه روه ت و سامان و پپیای. مافوو ئازادی خه لکی ئاساییچ جه چوارچیوه و داب و نه ریت و به رژه وه ندی ده سه لاتی و که لیساینه مانا پپیدا که رو. لاو ئادیشاوه ده سه لات و که لیسا کیاستی خوداینئ وه ر ئادی مافوو برپاردايشا هه ن و تاوا چاره نوسوو خه لکی دیاری که را. جه یاگه کا ته ری گۆزه مینیوه مانا مافی خاسته ر جه ئوروپای نه بییه نه و گیره خرابته ره بییه نه. شه پ و کوشتووکوشتارو قه لچۆ که رده ی و تالانو سه روه توو سامانی و کاول که رده ی ناوچه کاو ویانه وخه لکی بی ده سه لاتی به شیوه بییه ن جه ژیاوی روانه ی.

لاتیش ره چاو که ردئ وخه یروو به ره که تش نه یاوان، یان که مته ر یاوان لاو خه لکی ئاسایی.

به گردی تاومی و اچمی جگه م چی پیککه و تنامه یه چا ده ورانه نه، یانی ده ورانو سه ده دلیراسینه کا (1492-375)، جه یاگیوه ته ری ئوروپایینه شوئی مافه کاو مرفی دیاره نیه نه. چیلو چه ولوه باس جه مافی کریان. به لام مافوو چین یا توژییه دیاریکریای کومه لایه تی ده سه لاتدار. چی ده ورانه نه به گردی که لیساکئ ده سه لاتدارینئ یا شه ریکینئ جه ده سه لاته نه وه یا لانی که م فره نزیکیئنئ به ده سه لاتیه. هه ر چن جار و ته بلیخ په ی یه کسانی مروقی وه راوه رو خودایه و وه هه ر پاسه داواو لابه رده ی کویله داری که را، به لام هه ر ویرو په یلویه جیاواز جه ویشا به نه وپه روو توندوو تیژی سه رکوت که را به دژایه تی چه نی خودایش مدا قه له م و



پاوه : تایه تمندی و هیما پیروژه کان ؛

به شی چوار ؛ کۆتایی

سدیق بابایی – ئالمان

خواه ندرپیه تی (ملکیه ت) و به ره که ت وه ک نرخ قایل بوون بو کارو تیکۆشان و ده سپهنجی ماندوو یه تی "گامۆل" هیمای [کامۆل] - وه ک خواله ی پیت و به ره که تی زهوی دیاری کراوه . ئاوردانه وه له به ستنی ئیجاره نامه ی باغه رهزه کان 2080 پپیش زاین (1) نرخدانانی خه لکی هه ورامان بو ملکیه ت له کۆنه وه ده سه لمینئ . گاوۆل یا کامۆل هاوینه هه واری گۆندی هه جیج به ئەم ناوه بو خه لکی ده فهره که ئاشنایه . شیواوی باسه هه جیجی یا ئیجیجی وشه ییکی بابلیه بو پاریزه رانی خودایانی پایه بهرز .

له وه ده چی پیرۆزی له م ده فهره ته نی له کردار وخزمه تکاری کومه لگا و ره وشت به رزی مروقتا قه تیس نه مایی . به پی ئاسه وار ، یان هیمای به جئ ماوی ئاسه وار هکان ، نه ریتی کومه لایه تی زۆر له وه به ربلاوتر بوه بو وینه : دانه وپله (گه نم و جۆ) ، به رانبهر به گاریگه ربوونی له درپژه وه ده وامی ژیاوی مروقت هیمای پیرۆزی تاییه ت [مۆل و ئەشان = خواله ی ده غل و دان و به ره که تی دانه وپله] - ی بو ته رخان کراوه . له شاخی شاهۆ به رانبهر (شاری پاوه) ئەشکه وتیک به ئەم ناوه ده ناسرپته وه .

هه وره کان که ناکامی سه رسه وز کردنی مه زراو دهشتو دهر و بهر هکته به خشین به ژیان و ژیان هوهی هه بوه ، له شیعریکی سینگ به سینگ تو مار کراوی هه ورامی (4) کاتی وشکه سالی له رپوره سمی زکرو دوعا و پارانه وه بو پزگاری له بی بهختی خه لک په نا بو هیمای پیروزی " وهیوه بالی " - بووکه بارانه دهبات و هاوکات خواله ی باران به پیروزی و پیزو حورمه تی پیر سویند ددا تا له لای خاوه نندکار (دهسه لاتی ناپهیدا = شا) بیی به تکاکار و بارانی رهمته به حورمه رتی نهو به هه ژاران بهه خشی :

" وهیوه " بالی سه رو پیران
یا شا بو رو په ی فه قیران

خواله (ئیزه د) یا هیماکان له راستیدا ههر چه ند دهوری که سایه تیه کی ناسمانی خاوه ن دهسه لاتی دیار ده گپرن ، به لام له ههر کاتو ساتیک دا پیوه ندی نه پساو و چاره نووس سازیان بو نه هیشتن یا گپرنی دهوری قه لغان ناسا بهرانبهر به توره بوون و سه رشیتیه کانی سر وشت له لاییک و له لاییکتر بهرز نرخاندنی پیکهاته ژیان به خشه کان بو گه شه دارتر کردنی ژیانی مروف له نه ستویان دایه .
نهوانه و زوری تر که ههر کامه یان به شیوازیک له گه ل مروفی خولقینه ریان له بنه رته دا پیوه ندییکی یاسامه ند و نه پساویان هه یه که بو چاره سه ری رازو رهمزی سر وشت ویکرا گریداون .
نه م گری کویره ههر چه ند به هوی زانستی سه رده م بریک خاو کراوه ته وه به لام مه وداییکی زیاتر ته له ب دهکا تا مروف بییته خاوه نی نهو توانایه دهست به سه ر کانگای خو خده بهرزه کان ، نهو نه ریت و بنه ما به هیزانه دا بگری که ئیمرویان له سه ر بونیات نراوه .

ژیان له هه ورامان به رپزه بیکی بهرز سه ربه خو و گری دراوی یاگه وان (جوغرافیا) سر وشتی تاییه ت و تا راده بیک پشت به ستوو به پیکهاته ی ستراتیکی ناوچه که بوه . نه م تاییه تمه ندیانه فه رمانراوای نامو و لاوه کی بو دهسه لانداریتی به سه ر ژیان خه لکدا تووشی کزی و له نه گه ری چاوه روانی مل که چ کردنیان له گه ل ناکامی به ره و رو کردوه .

سه رچاوه ژیر زه مینی و سر وشتیه کان وهک ناو ، سه رچاوه ی ناوی " بل " خوارووی گوندی هه جیج ، " بیله وار " روژه لاتی شاخی شاهو ، و " میردوک " هه م له به رده نووسی " ته نی وهر = ته نگی وهر " و هه م له سه رپیلی زه هاو به رد هه لکه نراوی [ناوو بانی نی] نامازه به پیروزی بوونی نه م هیمایانه کراوه .

وه نه ن = وه نه ند : هیمای ، نه ستیره ی پیروزی ، سه رکه وتن به سه ر دوژمن له دوونوی نیوی پردی ده سکر دی به ناوبانگی هه جیج که تا سالانی پیش هیشتار شیوازه کونه که ی پاریزراو بوو ، داستانی تاییه ت به خو ی له مه ر دژواری تیپه رکردنی خه لکی ناشاره زا و نامو به سه ریدا ده گپردرینه وه . نه گه ر سر وشتی نامو ، تووره و ترسناک به تاییه ت له سه رده مانی کوندا بگریته پیوانه ، ناشی " وه نه ن " نهو هیما پیروزه وهک رزگاریده ر که گیان و ژیان خه لکی له مه ترسی چومی سامناکی سیروان پاراستوه به که م بایی بزاندری .

نه م داب و نه ریت و ره سم و یاساگه له بی شک کات و ده و رانیکی زوری تیپه راندوه ، واته مروفی سه رده مانی کون له ناوچه بیکی وهک هه ورامان که به پی هیندی لی کولینه وه سه ره له داوی نه شکه وته کان بوون (2) یا نهو خیله کوچه رانه پاشتر گه شتوونه ناوچه که و به تیکه لبوون له گه ل خه لکی خو جی یی په رهیان به نه ریتی پیشکه وتر داوه . نه م ره وته به ره به ره توانوییه تی به پی پیداویستی روژ یاساکان رپکو پیک و له هه مو بواریدا گه شه پی بدات .

وینه پیروزه کانی وهک (شمشی = خوی خو ر و پاریزه ری ماف (3) ، (شیخو = هیمای ئابین و خو شه ویستی) له سه رده می کاسیه کان ، نیوی گه ره کیکی هه ره کونی شاری پاوه ، (ناکاشی = نه کاشه) ، (کاشتو یا کاشته ر) هیمای هیز و بنه مال له بیله وار مه سکه نی خودایان ، (شیلماو = هیمای سه عاده ت و به خته وه ری) نیوی تافگه بییک له شاخی ئاته شگا ، بهرانبهر شاری پاوه ههر بهک رولی تاییه ت و پیروزیان له پیوه ندی ژیان کومه لگادا گپراوه . " وه یو / وایو / وا " ؛ خواله - ی " با " هیمای بزوینه ری ، رازاوه یی ، باروه ری ، به گه شنو گیل خستنی

عیشق و شیعری جەدوی سەردەمینە

هۆرامان عبدالرحمان

26-12-2008

سوید لوند



قوناغەنەتاومی عیشقو مەعنەویەت فراوانتەر و
وہەرپاسەزیاتەر گلیرو (سەنتەر)تەر وینمی.
چی قوناغەنەمرۆقەکی بەبەر اوردکەر دەی جەنی
قوناغی دما تەری تاومی واچمی گرد عاشقی
بیینی، (عاشقی خوایی و سوفیەتیو دما تەریچ
عەشقو مرۆقی) چونکە باغو مەعنەویەتی و باغو
عیشقی چاسەردە مەنەئەننە بە دەماغ بیەن میوہو
سەمەرە کەش نیشتنەن زەمین کە گرکەس ھەرچن
بالاچش کولییەبوو تاوانش بەشو ویش
میوہ کەنو، پەی نمونە میوہی عاشقو سوفیو
خوایە رست، ئیتەرگرو ئەدەبیاتی بە
رەچا و گرتە میوہی ئەزمو نو جیاوازی ھەریو جەشاعیرا
تاومی واچمی گردشاعاشقی بیینی. بەلام چ
عاشقیو؟ ئا عیشقە چکو ھورقو لیان؟ سەردەنە بیەن
یان دلەنە بیەن؟ من ئی قوناغیە بە قوناغو
(ئورگینالی)ش مەدو قەلەم و قوناغی دما تەرە
کە دما تەر باسش کەرمی بە قوناغو (لاسای
کەردە یۆی)ش مشناسو. چونکە جە قوناغی
یە کە مەنە تە وەلدو فکرو عیشقی مجیا پە
شاعیرە کاو دما، ئیتەر ئی عیشقە چ رەنگیوہو چ
تامیوش ھەن ئانە پرسیاریوہی تەرەنە.

وختیو سەیدی فەرماوو (دلەتەمای عەشق
دلەتەمای عەشق..... پەی پوی رەزای حەق
مەبرتەمای عەشق) گەرە کشا دلشەنە ئا
عیشقە خواییە وازچەنە نارو نەوہکو مەعشوقش
دلگران بوو. ھەر پۆکە می دو بارە باسو لەزەتو
عەشقی کەرونەو فەرماوو (سەدای سازی عەشق
وہشەن، سەیدی وەش..... وەش نیەن تو بی ،
جەوہشی بی بەش) کریو شان بە شانو سەیدی
مەولەویچ بسە عاشقیو بلیمەتی وەسف کەرمی،
ھەرچن ئاد سوفیو عاشقو پابەندو شیخا بی
بەلام پانە بیچەنە مدراو سەرە و کویتەر بیو تا یاوا
مەیدانو فەلسەفە و جودوی و فەلسەفە (پەرمای
خواییە رە) تا تاوو رازو دل ویش جەنی خواو
ویش بەبی پەردە کەرو ھەر پەسەیاگیو
فەرماوو (ھەر فرە گۆرەن دەروازە می ھەستی...)
بەلام دما تەر فەرماوو (ئە می گرد مەوجودی جەتو

ئەگەر گەرە کما بوو تەماشەو شیعری کوردی
جەرپوہو عیرفانو عەشقیو کەرمی ، فاریاییو
فکری لاو شاعیرە کوردیە کاوہ وینمی، بیگومان
ھۆکارو پروسەو مودی پرنیەو کۆمەلگای و
کاریگەریش سەر و چۆنیەتی ویرۆکەردەو
شاعیرە کا دۆری سەرە کیش بیەن. ھەلەتە ئی
فاریاییە شیویو گشتی رەش دینە، ئننا ئەگەر
دراسیوی زانستیانە پە می بریو شاعیرا کەرمی،
وہ شیعەرە کاشا وزمی چیرو لیکو لینە وە می، ئاوہختە
سەرە تیوی عیرفانی قول دلی واتا کاشانە وینمی.
پە می نمونە مەحوی، مۆلەوی، بیسارانمی، سەیدی
عیرفانیوی قول دلی شیعەرە کاشانە بەدی کریو
کە جە قولایی رۆحیشا وە ھورقو لیان. دما جار ئی
عیشقە بە قازانجو دل پوہو رۆکەش چە کەرەش
کەرد و یاوا وەسفو چەما (جە کۆتائە عیشقو
عیرفان ئامانە دلی چەما) کە نالی بەیە کەم
سوارو ئی میدانە دریو قەلەم. ھەر چی
قوناغە بیچەنە بی کە ئیتەر سەردەمو وە لی
مودی پرنە می کوتابی وە سەرە تاکی چەر خو
مودی پرنە می بەرکۆتی و ھزرو نەتە وە بیچ
کۆتەنە سەرە. ئیتەر شیعەرە کوردیە لوانە دلی
سەرەو شاعیرا بیەبا بابە تیوی زەینی. دما تەریچ
شیعەرە می کوردیە جە زەنیچ پەرچیا دما
ئانە بیە کە جە ئەزمو نو رۆحیو جیا
کریا وە بیە بە خە یالیوی تەمام.

بەلام کریو واچمی کە ئەدە بیاتو ئیمە بەدوی
قوناغی سەرە کیینە و بیەرو یان و بیەردەن. یە کەم
قوناغ ، قوناغو وە لی مودی پرنە می، کەچی

تەبەعی شەكەر باری من كوردی ئەگەر ئینشا
 دهكا ئیمتیحانی خۆیە مقصودی، له "عهدا"
 وا دهكا

با له مهیدانی فه صاحه تدا، به میسلی شه هسوار
 بی تامل بم هه مو نه وعه زبانی وا دهكا

كهس به ئە لفاظم نه لئى خو كوردیه، خو كوردیه
 هه ركه سئ نادان نه بئى خوئى تابەعی مه عنا دهكا

جه كوتانه تاومی واچمی كه سه رده مو وه لئى
 مودیرنه ی سه رده مو عیسقیو عیرفانیوی كه كو
 ئى دوه چمكه یه (هه ردوی پیوه) من مساویش
 كه رو جه نی چمكو ئە خلاقى یانی به ره و عیرفانی
 ئە خلاقا . پۆكه ی ئە گەر گه ره كما بوو په ی
 هه ردوی بواره كا (عیرفان و ئە خلاق) حالیم بوو،
 مشیوم بلمئ خزمه تو دیوانو شاعیره گۆره كا
 چه رخو وه لئى مودیرنه یما پسه و مۆله وى، مه حوی،
 سه یدی هۆرامی، بیسارانی هتد چونكه ئا شاعیری
 كه چا قوناغه وه لئینه نه ژبوینی جگه ئانه یه كه ویشا
 كه سانی مه عنه ویبو عارفی گۆرینی،
 دیوانه کیچشا تومارگیوی گۆره و مه عنه ویه تیو
 ئە خلاقیه نی كه ئانه یه مارو هه زاره ها لاپه ریشا
 سه ر بنویسمیو سه ده ها سه عاتی
 خزمه تشانه نیشمیره وه روحی په ژمورده شا
 به ئە زمونه كاشا گه شكه رمئ و دیسان سه رجه نو
 جه ئە دابیمئ به عیشقیشا ویما گه نچ كه رمئ
 جه سده و گیانی سه رده ما گه رم كه رمئ

گرد مایه مه وجود هه رتونی، ماسیوا سایه) بیان
 (به سه د جیلوه ی تر بی چو نو چه نی
 شناسایی توم نه بو، هه نی) (سه روه شم په ی
 وه سف جه مالیته وه باز هه م به ی جیلوه ی
 جه لالیته وه) ... تاومی جه كوتانه واچمی عیشقو
 عیرفان دلئى شیعره وه لئى مودیرنه ی به ته مامی
 دلئى روحیه نه هورقولیینه وه دلنه په نگش وارده نو.

قوناغو دوهم و ئە ده بیاتتیم، تاومی
 واچمی ئا كاته نه ده سپه نه كه رو كه سه رده مو
 مودیرنه ی مه یو، بیان راسته ر ئانه نه واچمی ،
 سه ره تاو به ره كاو مودیرنه ی لا ئیمه پسه و هزرو
 نه ته وه یی به ركۆت. ئیتر دلئى قوناغیه نه تاومی
 واچمی عیشق یه واش یه واش مه مله كه تو
 كورده واری مازو جیا و دلئى دلئینه به ره و سه ره
 پوه منیو ، ئیتر شیعره پرونه دلئى سه ره یو دما ته ر
 به خه یالیوی فره دور جه ئە زمونو
 روحیه نه به كۆتامئ.

قوناغو یه كه مو عیشق و عیرفانی جه قولایی
 روحیو سه رچه مه ش گرته بی، په ی نمونه ی لاو
 مۆله وى شیعره و دلئى کریلا، دمایى كه شیعره دل
 مازوجیا پرونه سه ره ئیتر وه سفی ده ورو به ری
 وینیا په ی نمونه ی نالی به چه م ده سپه نه كه رو
 وه چه م ئیتر بو کریلو كه رده یو چه رخو مودیرنه ی،
 وه ختیو باسو چه ماو هه بییه ی كه رو. دما ته ر
 زهنو نه ته وه یچ مرمانو ، ئە گەر ته ماشه و ئى
 پارچه شیعریشه كه رمی په یما به رگنو هه ستو
 نیشتمان په روه ری نالی به روزو بیان ره نگبو
 خاسته ربو واچمی چیویو جه هه ستو وه شه وسى
 نه ته وه كه یش زمانه كه یش نیشانه مدو:

"گهلی وشه ی فارسی و عه ره بی و تورکی و
 فه ره نسه وی و ئینگلیزی که له ناو
 فه ره هه نکه کانی تریش دا هاتوو هه ره به ناوی
 وشه ی کوردی، هی ناوی به بآ ئه وه ی نیشانه یه که
 له سه ریان دانا..."

یان ده لی:

"له باری ری زمانه وه له فه ره هه نکه که یا گه لی
 هه له ی زل زل ئه که وه ته بهر چاو..."

ئێمه لی ره دا کارمان به وه نیه فه ره هه نکه که ی
 هه ژار تا چ راده یه که زانستییه و چه ند که لکی
 هه یه، گرینگ ئه وه یه هه ژار به ته نیا ئه و کاره ی
 به ئه نجام گه یاندوو که له راستی دا ئه وه
 کاری چه ندین که سه و ده بآ لی ژنه یه که ئه م کاره
 ئه نجام بدا که به داخه وه تا ئی ستا شتی وا
 رووی نه داوه. پوخته ی قسه کانی بۆ ره که یی
 ئه وه یه که هه ژار هه موو زاره وه کانی کوردی
 نه زانیوه، زانستیانه کاری نه کردوو، وشه کانی
 به هه له مانا کردۆ ته وه و وشه ی کوردی و غه یه
 کوردی لی ک جیا نه کردۆ ته وه و..."

به لآم سه یر له وه دایه ری زدار بۆ ره که یی هه ر
 هه مان ئه و هه لانه ی که وه پالپ هه ژاری
 خستبوون، خۆی دووباره ی کردوو نه ته وه، ئه ویش
 نه که له وه فه ره هه نگانه ی (ئه وه رنه گ و ماد) که به ر
 له هه نبانه بۆ ری نه نووسیوو، به لکوو له
 تازه ترین فه ره هه نکه که ی دا که به ناوی

فه ره هه نگی کوردی بۆ ره که یی بآ و کراوه ته وه. بۆ
 نمونه هه موو وشه یه که ی کوردی تی دا ده س
 ناکه و آ. ئه له به ته هه رگیز ناتوانین فه ره هه نگی ک
 ده س نیشان بکه ین که هه لگری هه موو
 وشه کانی زاراه کوردییه کان بآ، ئه دی بۆچی
 بۆ ره که یی ئه و ره خنه یه ی له هه ژار گرتبوو؟

له چاو پی که وتنی ک دا له گه لپ به ری ز
 بۆ ره که یی، ئیدیعیای ده کرد کاملر ترین
 فه ره هه نگی کوردیم نووسیوه، له کاتی ک دا
 ده بیان وشه م له فه ره هه نکه که ی دا

باسیک له سه ر فه ره هه نگی کوردی



فه رشید شه ریفی - پاوه

Baran1356@gmail.com

نزیکه ی پانزه سالر له مه وه بهر واته سالی 72 ی
 هه تاوی، له لایه ن ری زدار سدیق بۆ ره که یی
 یه وه ره خنه یه که له سه ر هه نبانه
 بۆ ری نه ی هه ژاری موکریانی نووسرا و له گو فتاری
 ئاوی نه ی ژماره 12 ی هه مان سالر دا بآ و
 کرایه وه. دوابه دوای ئه و ره خنه یه چه ندین که س
 وه لآمی ره خنه که ی بۆ ره که یی یان دایه وه و
 له گو فاره جو راجۆ ره کان دا بآ و کرانه وه. ئه و
 ره خنه یه ی بۆ ره که یی هه رایه کی زۆری
 لی که وته وه. هه ر که سه و بۆخۆی هه لوی ستی کی
 به رامبه ر بۆ ره که یی هه بوو. هه له به ته هه ر
 هه موویان له خالی ک دا هاوبه ش
 بوون، ئه ویش قه در زانیی کاره که ی هه ژار و
 لۆمه کردنی بۆ ره که یی بوو، که زۆر به سووکی له
 هه نبانه بۆ ری نه ی روانی بوو. بۆ نمونه ئه مه
 چه ند وته یه کی به ری ز بۆ ره که یی سه باره ت به
 هه نبانه بۆ ری نه بوون:

"هه نبانه بۆ ری نه وه کوو خۆی ده ریبریوه، هه موو
 وشه یه کی تی دا ده ست ناکه و آ و خۆی نه ر ئه گه ر
 بۆ په یدا کردنی وشه یه کی کوردی، په نا بۆ ئه و
 فه ره هه نکه ببا، یارمه تییه کی وای نادا و
 واتا کانی شی به دلّه وه نانوسا و له وانیه
 ئه ویش تووشی هه له و خلیسکان بکا و له
 راسته قینه دا فه ره هه نکه که ی له سه ر هه له
 دامه زراوه، که واته زیانی فه ره هه نکه که له
 سوودی زۆرتره..."

یان ده لآ:

بکه مه وه، تهنیا له یواری وشه هه ورامییه کان
دا ئاماژه به هه ندآ له
که مه و کوورییه کانیه فه رههنگی بو ره که یی ده که م.

1- وشه ی "پرسای" که دروسته که ی
"په رسای" ه، ههروه ها مانای په ره ستینیش
دهدا که ئاماژه ی پآنه کراوه.

2- "پاوه ره" به "شلوار" مانا
کراوه ته وه له کاتی ک دا له زاراوه ی
هه ورامی دا ئه م وشه یه تهنیا بو ژن به
کار ده بردرآ و بو پیاو "پانتۆلر" ده کار ده که ن.

3- "پاره" به "انجا" مانا کراوه ته وه که چی
دروسته که ی "انسو" یه واته، "به عی دا" یان "به
لایه دا".

4- "بآره نگ" له هه ورامی دا زیاتر بو
ئینسانی نه خووش و ناساغ به کار ده هی نن و
بو ره که یی ئاماژه ی پآنه کردووه. بو نمونه
ده لی ن ئه حمه د زۆر بآره نگه.

5- "به ر" به "در" و "ده رگا" مانا کراوه له
حالی ک دا دروسته که ی "ده ره وه" یه. بو نمونه
"لوره به ر" واته "برۆ ده ره وه" نه ک برۆ بو لای
درگا.

6- "برالوو" به "البالو" مانا کراوه ته وه.
"البالو" میوه یه که ی دره ختییه، به لام برالوو یان
به لالووک له که ژ و کی واندا ده روی ت و زۆر
چکۆله تریشه و تهنانه ت له نۆک بچووک تره.

7- "هۆسا" به "استاد" مانا کراوه ته وه، له
کاتی ک دا وشه ی هۆسا تهنیا بو وه ستای
خانوساز و چاک که ره وه ی زه بت و رادیو
و ته له فزیو ن و شتانی له و چه شنه به کار
ده هی نرآ. به لام له زاراوه کانیه تری کور دیدا
"استاد" مامۆستای مه دره سه و مه لای مزگه وت و
هه ره وه ها مامۆستای زانکۆش ده گری ته وه.

نه دۆزییه وه. به تاییه ت سه بهاره ت به
وشه کانیه زاراوه ی هه ورامی که قسه م له گه لیان
کرد، جه ختیان له سه ر ئه وه ده کرد که:

"هه موو ده سنوو سه کانیه ئه ده بی گۆرانم له لایه
و که واته هه موو وشه یه که ی هه ورامی شی تی دایه."

که دیسان له فه رهه نگه که ورد بوومه وه، بو م
دهر که وت وا نیه و ده یان و بگره سه دان وشه ی
هه ورامی هه یه که کو ی نه کردوونه ته وه.

به ری ز بو ره که یی ئاماژه ی به م وشه - به
وته ی خو ی - غه ی ره کور دییانه کردووه که له
فه رههنگی هه ژاردا هاتوون، که چی به داخه وه
هه ر هه موو شیانی له فه رهه نگه که ی خو ی دا
نووسیوه ته وه وهک:

ئاته شبازی، ئاته شخانه، ئاته شی، ئاجیل،
ئاراسته، ئارایش، ئارینه، ئاسایش، ئاشپه ز،
ئاشپه زخانه، ئاشپه زی، ئالووچه، ئالووده،
ئاوباز، ئه رزان، ئه شقه مه، ئی خته، ئیفتاده و ...
له باری ری زمانیشه وه تووشی هه له گه لی کی زۆر
بووه، بو وی نه وشه ی "لوان" که له زاراوه ی
هه ورامی دا به مانای رویشتوووه، له
کاتی ک دا بو ره که یی به رویشتن مانای
کردۆته وه. واته رابردووی دووری به چاوگ یان
مه سده ر داناوه و زۆر هه له ی تری له و چه شنه ی
تی دایه.

هه ره وه ها ئه وه له یه ی که دابوو یه پالر هه ژار
له مه ر ئه وه ی که له به رانه ر وشه کان، ده س
نیسانی نه کردووه که فلان وشه، چاوگه،
پی شگره، پاشگره، تورکییه، کوردییه، فارسییه و
... خویشی ئه م کاره ی نه کردووه و تهنیا وشه ی
زاراوه کانیه کوردی ده س نیشان کردووه ئه ویش
به ناته واوی.

هه ندآ مه سه له ی تر، له به ر ئه وه ی له و ره خنانه ی
پی شتر له بو ره که یی گیراون، ئاماژه یان
پی کراوه، لی ره دا به پی ویست نازانم دووپاتیان

- 8- "ئى دەن" به "اين است" مانا كراوه ته وه. له هه ورامى دا نى ر و ما جيا ده كرى ته وه, بۆ نموونه بۆ پياو ده لى ن "ئى دەن" واته "ئهمه", بۆ ژنیش ده لى ن "ئى دەن" واته "ئهمه". بۆره كه يى ئه وانه ي دەس نيشان نه كردووه.
- 9- "وهشت" مانا كراوه ته وه "كاش, كاشكى". دروسته كه ي "بارى" يه. بۆ وى نه: "واران وهشت" واته بارن بارى.
- 10- "گلويز" نووسراوه, دروسته كه ي "گلويزه" به مانا ي تف يان ئاوى زاره.
- 11- "گاوه" مانا كراوه ته وه "ماده گاو". ماده گاو له هه ورامى دا مانگايه نهك گاو.
- 12- "گولالى" راسته بۆ قامكى بچووكيش به كار دهى نرى ت به لام به هه ر شتى كى بچووك ده لى ن گولالى, بوه نموونه به به مانى كيزۆله يان كچى بچكۆلانهش به كار دهى نرى ت بۆره كه يى نووسيوپيه تى "انگشت كوچك"; واه قامكى بچووك.
- 13- "وازته ي" مانا كراوه ته وه "خواستن". راسته ئه و مانايه شى هه يه به لام زياتر به مانا ي "ژن دەس گرتن" و ژن خواستن به كار دهى نرى ت. "ژه نيش وازته" واته ژنى خواست.
- 14- "گونه لپ" به "قد كوتاه" مانا كراوه ته وه. ئه وه مانا ي مه جازى ئه و وشه يه يه. ده لى ن فلانى گونه له يه, واته بالاي كورته, به لام مانا ئه سلبييه كه ي تۆپه له به فره. "گونه له وه روى" يانى تۆپه له به فر.
- 15- هه ورامى به دا يك ده لى ن: "ئهدا" بۆره كه يى نووسيوپيه تى "ئەزا".
- 16- "ئارگا" وشه يه كى تاييه تيبه بۆ "ئان كردن". ئارگا جى گايه كه نانى له سه ر دروست ده كه ن, بۆره كه يى نووسيوپيه تى: "آتشدان" له كاتى ك دا "آتشدان" چه ند كاربوردى ديكه شى هه يه.
- 17- "لوان" به "رفتن" مانا كراوه ته وه, دروسته كه ي "رۆيشتوووه" نهك "رۆيشتن".
- 18- "گهست" مانا كراوه ته وه "بد, زشت" دروسته كه ي له چزانه وه دا. "مارى گهست" يانى مار پى وه ي دا. يان چزاندى يان چزى پى وه دا.
- 19- "ئادآ" مانا كراوه ته وه "او, چمير سوم شخى مفرد" له كاتى ك دا ته واو پى چه وانه يه و دروسته كه ي ئه مه يه "آنها, چمير سوم شخى جمع" واته ئه وان, ئاوه لئاوى سى هه م كه سى كۆ.
- 20- "يه ره" مانا كراوه ته وه "سآ" واته ژماره سآ, كه چى "يه رآ" دروسته.
- 21- "ياواى" كراوه ته وه "رسيدن" به لام مانا ي ميوه گه يشتنيش ده دا. "ساوه كآ ياواينه" واته سى وه كه گه ييوه.
- 22- "هه لاهه لا" مانا ي "سرويدا" ي بۆ نووسراوه كه هيج هه وراميبه ك به م مانايه به كارى ناهى نا.
- 23- "هه سووره" كراوه ته وه "پدرزن" له كاتى ك دا به باوكى پياويش ده و ترآ و ته نيا به باوكى ژن ناكوترا.
- 24- "سه رواز" به مانا ي "سه رباز" ه و هه رگيز مانا ي "لبريز" نادا.
- 25- "دى دآ" كراوه به "خواهر بزرگ" له حالى ك دا له هه ندا له بن له هه جه كانى هه ورامى دا بۆ خوشكى دا يك و خوشكى باوك به كارى دى ن. هه روه ها وشه ي "دادآ".
- 26- "دريه ي" كراوه ته وه "پاره شدن". دروسته كه ي "دران" ه (دريه ي «ناوى بكه ره - درياى چاوگه».
- 27- "چه مناى" واته "چه ماندن (اسم فاعل)" بۆره كه يى نووسيوپيه تى "خم شدن (ميدر)". "خم شدن" ده بى ته چه مياى.

- 28 "پریشه" به مانای پرووسکه یه. بۆره که یی نووسیویه تی "بسیار ریز".
- 29 "تکنای" واته "تکاندن" که بۆ تکناندنی ئاو و شتی لهو جوۆره به کار ئه هی نری ت. بۆره که یی به "تهکنای" زانیوه واته "تهکاندن".
- 30 "تاتو" کراوته "پدر"، به لام "تاته" دروسته.
- 31 "چه نی" مانا کراوته وه "با، مع" که چی مانای "دهزی" ش ده دا.
- 32 "دوما" کراوه به "پس، بعد از" له کاتی ک دا دروسته که ی "دما" یه.
- 33 بۆره که یی "شنه فته ی" به پی ی ده قه کلاسیکه کانی هه ورامی به "شنیدن" مانا کردۆته وه. له کاتی ک دا به هۆی نزیک بوونی ناوچه ی هه ورامان له سنه و کرماشان که "ژنه فتن" به کار ده هی نن، چووته نی و ده قه کۆنه کانی هه ورامییه وه و بری کیش له ئاخاقتن دا که لکی لی وه ده گرن. به هه رحال پ هه ورامییه کان زۆر به یان به بیستن ده لی ن: "نه ژنه ویه ی".
- 34 "هه ره سه" به "اشک" مانا کراوته وه، که چی هه رگیز ئه و مانایه نادا. مانا که ی رنوویه.
- 35 "هه رس" به "خرس، اشک" مانا کراوته وه، که چی دروسته که ی هه مان ئه سرینه و پی م وانیه مانای ورچ بدا.
- 36 "هه وگار" به "پریشان" مانا کراوه له کاتی ک دا هه مان "افگار" ی فارسییه و به مانای هیلاک و ماندوو به کار ده هی نرآ و په ریشان ره نگه مانایه کی دووری ئه م وشه یه بی ت. ئه مانه ته نیا چه ند نمونه ی بچووکی ئه و فه ره نگه بوون که ئامازه مان پی کردن. به ری ز بۆره که یی لۆمه ی هه ژاری کردوو که هه ندآ
- وشه ی فارسی و عه ره بی هی ناوه و به کوردی له قه له م داون. من چه ند نمونه یه که له و وشه غه ی ره کوردییانه ی که له فه ره نگه که ی بۆره که یی دا هاتوون دی نمه وه:
- فه رد، شه وق، عاره ق، عازهب، عه جنه، عه ی نه ک، قایم، ئاباجی، ناهه نجار، ناهه موار، نفرین، ئاتاج، نمونه، ئاته ش، ئالف، ئالقه و ...
- منیش دان به وه دا دی نم ئه م جوۆره وشانه ره نگ و بۆنی کی کوردییان پی دراوه و له راستی دا ئیدی بوونه ته مالی کورد. وه ک هه ژار (یان هی من) واته نی، خه لک وشه ی قه له میان له پی نووس پا خۆشتره و به کار بردنیشی بۆیان ئاسانتره. له راستیدا زمانی هه ر نه ته وه یه که پی ویستی به ئالره گۆر هه یه. ده با گۆرانی به سه ردا با. ده با دایمه له جمه جوۆلا با تا بتوانا به زیندووپی بمی نی ته وه. به کی ک له و ری گیانه هی نانی وشه ی زمانه کانی تره ئه ویش به شی وه یه کی گونجاو که زیانی زۆر له زمانه که نه گه ینی ت.
- لی ره دا رووی پرسیارمان ده که یه به ری ز سدیق بۆره که یی و ده لی یین:
- بۆچی هه مان ئه و هه لانه ی که خستبوونیه پال پ هه ژار، خۆیشی دووپاتی کردوو نه ته وه؟ ئه ویش پاش نزیکه ی پازده سال پ داوی نووسینی هه نبانه بۆرینه!! ئایا هه ژار شیواوی ئه و سووکایه تی پی کردنه بوو؟ لانی که م بۆ داکۆکی کردن له خۆیان و فه ره نگه که شیان بوایه، نه ده بوو هه له کانی هه ژاری - به وته ی خۆی - دووباره کردباوه. هه ر چه ند هه ژار، نه ک یه ک جار نه دوو جار و بگره چه ندین جار، دانی به که مء کوورییه کانی هه نبانه بۆرینه دا هی ناوه و به وپه ری خاکه راییه وه داوی لی بوردنی له گه لی کورد کردوو. بریا هه موو که س ئه و جور ئه ته ی بباویه. ئه لبه ت کتی به که ی ئاغای بۆره که ییش جی ی ستایش و ری ز گرتنه و دیاره زۆری پی وه ماندوو بووه و به قسه ی خۆیان نزیکه ی سی سال پ

- 4- پهرويز جيهانی، رهخنه له سهر
رهخنه ی سدیق بۆره کهیی له سهر ههنبانه
بۆرینه، گۆفاری سروه، ژماره 88, 1372.
- 5- فارووق بۆره کهیی، وهلامی رهخنه ی
پهرويز جيهانی، گۆفاری سروه، ژماره 103-104,
1995.
- 6- ری بووار، بۆره کهیی لۆئه وهای کرد؟،
گۆفاری گزنگ، ژماره 10, 1995.
- 7- عهبدورره حمان پاشا، دیسان رهخنه
دیسان ههنبانه بۆرینه.
- 8- سدیق بۆره کهیی، وهلام و تی بینه کی
نوآ، گۆفاری ئاوی نه، ژماره 19 و 20, 1374.
- کاری له سهر کردوه. هیوادارین قه له میان ههر
له گهر بآ بۆ خزمه تی وشه ی کوردی و دلّی له و
کورته رهخنه یه ی ئی مه ش گهر د نه گرا.
بۆ ئاگاداری زیاتر پروانه:
- 1- ئیبراهیم ئیسماعیل، رهخنه وا نانوسرا،
گۆفاری گزینگ، ژماره 1, 1993.
- 2- عهبدورره حمان پاشا، جیاوازی نی وان
رهخنه و هی رَش، گۆفاری سپی ده، ژماره 3 و 4,
1993.
- ههروه ها روژنامه ی برابه تی، ژماره 865,
1994/2/5.
- 3- م. خوسره وی، ئه و گفتانه ی به ئاسانی
نه خوی نده واران تی ی ده گهن، گۆفاری ئاوی نه،
ژماره 14 و 15.



Hawraman Junral

Guvarewe manganen Destew Nwisera Horamani bershkero

Jmare 17 u Mangew 1 y Salew 2009

www.hawramannet.tk



Guvarewe Horamani
Guvarewe Horamani